

כֹּה אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן

פרשת פקודי 21

הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל־פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אֶהֱרֹן

הַכֹּהֵן: כֹּה וּבִצְלָאֵל בֶּן־אוּרִי בֶן־חֹר לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת

כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: כֹּה וְאִתּוֹ אֶהֱלִיאָב בֶּן־אֲחִיסָמָךְ לְמִטָּה־לֵוִי

חֲרָשׁ וְחֹשֶׁב וְרָקִם בַּתְּכֵלֶת וּבְאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשֵּׁשׁ: ס

Behaye). [4] *Miškan* sözcüğü “*Maškon – Teminat*” sözcüğüyle bağlantılıdır. Bu da gelecekte kurulup, Yisrael’e karşılık teminat olarak alınacak olan iki *Bet-Amikdaş*’a gönderme yapmaktadır. Yahudiler günah işledikleri zaman yok edilmeyecek, ama tekrar hak edecek duruma gelene kadar sürülecekler ve *Bet-Amikdaş* ellerinden alınacaktır (Raşi). [5] İfadenin İbranicesi *AMiškan, Miškan Aedut* şeklindedir. Bu sözcüklerden ilkinin, harfleriyle birlikte Gimatriya değeri 420’dir. Bu, II. *Bet-Amikdaş*’ın varlığını sürdürdüğü yıl sayısıdır. İkincisinin sayısal değeri 410, I. *Bet-Amikdaş*’ın ayakta kaldığı yıl adedidir. Üçüncü sözcüğün sayısal değeri 480 ise, *Miškan*’ın kuruluşundan I. *Bet-Amikdaş*’ın kuruluşuna kadar geçen yıl sayısıdır (Rabenu Behaye).

Tanıklık *Miškanı* – “Tanıklık Eden *Miškan*”. *Şehina*’nın, Bene-Yisrael tarafından yapılan *Miškan*’da barınması, tüm dünya için (*Daat Zekenim*), Tanrı’nın, Altın Buzağı günahı sonrasında halkı affettiğine dair tanıklık etmektedir (Raşi). Alternatif olarak “*Tanıklığın Barmağı*”. *Miškan*, “*Edut – Tanıklık*” olarak tanımlanan On Emir levhalarının yerleştirildiği yerdir (İbn Ezra).

İtamar – Aaron’un en küçük oğlu (6:23).

Leviler’in [nakliye] görevine dahildir – Tam çeviriyle “*Leviler’in işi*”. Burada dökümü yapılan eşyaların nakliyesi, Levi kabilesinden Gereşon ve Merari ailelerinin görevleri olacak, her iki aile de İtamar’ın yönetimi altında olacaktır (İbn Ezra; bkz. Bamidbar 4:21:33). Sayılanlar arasındaki bakır *Mizbeah*, İtamar’ın değil Elazar’ın sorumluluğu altında olacak olmasına karşın, burada verilmiştir. Bu istisnanın amacı, tüm bakır miktarı verilmişken, bakırdan yapılan tüm eşyaların da eksiksiz olarak sayılmasıdır. Diğer yandan *Kiyor* ve kaidesi de bakırdan yapılmış olmasına karşın, burada listelenmemiştir; zira onların hammaddesi bakır başışı değil, kadınların aynalarıdır (bkz. p. 8; Ramban).

Bir görüşe göre, Moşe tüm sayımı bizzat yaparken, tüm bağış miktarlarını ve yapılan her bir eşyayı yazması için İtamar’a talimat vermiş, bu

şekilde yapılan bağışların birilerinin cebine gittiğini iddia eden kişilerin ağzını açmasına meydan vermemeyi amaçlamıştır. Bu bakışla, pasuğun alternatif bir çevirisi “*Moşe’nin ağzına göre ... İtamar’ın eliyle yapılan döküm bunlardır*” şeklindedir (krş. a.k.). Moşe ayrıca bağış sırasında kimin ne bağış yaptığını da tek tek kaydettirerek olası her türlü şüpheden kaçınmıştır (*Yefe Toar*).

Başka bir görüşe göre, Moşe, sayım görevini Leviler’e vermiştir ve bunu gerçekleştirme sorumluluğu İtamar’a ait olacaktır. Bu durumda pasuğun çevirisi “*Bunlar, Miškan’ın, Tanıklık Miškanı’nın, Moşe’nin emri üzerine, İtamar’ın sorumluluğu altındaki Leviler tarafından gerçekleştirilen hesap dökümüdür*” şeklinde de olabilir (Rabag).

Burada sayılanlar sadece bakır ve gümüşle yapılan eşyalardır. Altının miktarı verilmiş olmasına karşın, bununla yapılanlar listelenmemiştir. Zira her eşya için ne kadar altın kaplama kullanıldığı pasuklarda detaylarıyla açıklanmamıştır (Ramban). *Menora* ve araçlarının bir *kikar* altından üretildiği ise Vayakel peraşasında söylenmiştir (37:24).

22. Tanrı’nın Moşe’ye emretmiş olduğu – Tora’nın “*Moşe’nin kendisine emretmiş olduğu*” gibi bir ifade kullanması daha mantıklı olurdu. Fakat Tora burada Betsalel’in büyüklüğünü vurgulamaktadır. Betsalel’in Tanrısal ilhamı o denli güçlüdür ki, Moşe’nin Tanrı’dan aldığı ve henüz ona iletmediği emirleri bile hissedebilmiştir (*Talmud Yeruşalmi – Pea* 1:1; Raşi; bkz. *Perek* 37 açk.).

Her şeyi yaptı – Betsalel’in [en azından Tora’nın açıkladığı kadarıyla] bizzat yaptığı tek şey Aron *Aberit*’tir (37:1). Dolayısıyla buradaki anlam “Betsalel her şeyin emredildiği şekilde yapılması konusunda, üretime yakından nezaret etti” şeklindedir. Zira her şeyin nasıl yapılacağını bilen asıl kişi olarak, Betsalel herkese neyi nasıl yapacağını söylemiş, yapılan her parçaya da bizzat onay vermiştir (Ramban; Rabenu Behaye).

[145. Hesap Dökümü]

²¹ Bunlar, *Mişkan*'ın – Tanıklık *Mişkanı*'nın – Moşe'nin talimatı üzerine yapılan hesap dökümüdür. [Burada sayılanlar,] *Koen* Aaron'un oğlu *İtamar*'ın sorumluluğu altındaki *Leviler*'in [nakliye] görevine dahildir. ²² *Yeuda* kabilesinden *Hur*'un oğlu *Uri*'nin oğlu *Betsalel*, Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu her şeyi yaptı.

²³ *Dan* kabilesinden *Ahisamah*'ın oğlu, zanaatkar; gök mavis, erguvani, kırmızı [yünler] ve ketenle titiz desen hesabı yapabilen, nakışçı *Aoliav* da onunla [çalıştı].

Pekude

Bu perâşe, *Mişkan*'ın yapımı için ne kadar altın, gümüş ve bakır bağışında bulunulduğunun ayrıntılı bir listesiyle başlar. Tüm bağışlar Moşe'ye verilmiştir ve *Betsalel*'in denetimi altında kullanılmıştır. Bu iki insanın büyüklüğü ve kişisel bütünlüğü tartışmalı değildir, halk tarafından bilinmektedir ve Tanrı'nın garantisi altındadır. Buna rağmen Moşe, tüm gelir ve bağışların kullanımının muhasebesini tutmuştur. Zira liderler tahminler üzerine hareket etmemeli, kendi kontrolleri altına teslim edilen bağışların hesabını tutmalıdırlar (*Meam Loez*).

Sforno, *Mişkan*'ın ve içindeki her bir parçanın çok kutsal olduğunu, savaşlar ve geçen zamana rağmen nesiller boyu ayakta kaldığını belirtir. Yıkılan ve yok edilen iki *Bet-Amikdaş*'ın aksine, Moşe'nin yönetiminde inşa edilen *Mişkan* hiçbir zaman düşmanların eline geçmemiş, onun kutsiyetine hiçbir zaman hâlel getirilmemiştir. İlk iki pasukta bunun dört nedenine gönderme yapılmaktadır: [1] Bu, “*Tanıklık Mişkanı*”dır; yani, Tanrı'nın *Yisrael* ile yakınlığının sembolü olan *On Emir* levhalarının yerleşim yeridir. [2] Moşe'nin yönetiminde kurulmuştur; dolayısıyla onun yüksek kişisel düzeyi, *Mişkan*'ın zarar görmez bir yapı olmasını sağlamıştır. [3] *Mişkan*'ın taşınması [Altın Buzaklı felaketinden sonra Moşe'ye sadık kalarak büyüklüklerini ispat eden] *Leviler*'in nakliye görevine dahildir ve her parçası, *İtamar* gibi büyük bir şahsiyetin sorumluluğu altındadır. [4] Başta *Betsalel* olmak üzere, işin başındakiler seçkin ve dürüstlükleriyle öne çıkan kişilerdir. *Sforno*, *Mişkan*'ın zamana ve düşmanın eline geçmeye karşı dayanıklı oluşunu bu dört faktörle açıklamaktadır. Diğer yandan, *Kral Şelomo*'nun inşa ettirdiği *I. Bet-Amikdaş*, tam tersine çoğunlukla yabancı işçiler tarafından inşa edilmiştir. Bunun bir sonucu olarak, *Şehina* için bir barınak olmasına karşın *Bet-Amikdaş*'ın parçaları zamanla eskimiş ve sürekli tamir ve yenilenme gerektirmiştir. *II. Bet-Amikdaş* da sadece *Pers kralı Koreş*'in cömertliği sayesinde inşa edilmiştir. *I. Bet-Amikdaş*'ın yıkılışından önce gizlenmiş olan ve aralarında *Aron Aberit*'in de

bulunduğu birçok kutsal eşya bu *II. Bet-Amikdaş*'ta yer almamış, *Şehina* da bu tapınakta barınmamıştır. Tüm bunların sonucunda her iki *Bet-Amikdaş* da düşmanların eline geçmiş ve sonunda yıkılmıştır.

Sforno, *Şelomo* ve [*II. Bet-Amikdaş*'ı yenileyen] *Herod*'un zamanında kullanılan altın ve gümüşle karşılaştırıldığında, aşağıda listelenen miktarın son derece önemsiz olduğunu vurgular. Buna karşın, Moşe'nin yönetiminde inşa edilen *Mişkan*, kutsiyet konusunda, iki *Bet-Amikdaş*'ı da geride bırakmıştır. Bu, Tanrı'nın, *Şehinası*'nı zenginliğin değil, sadakatın olduğu yerde barındırmayı tercih ettiğinin bir kanıtıdır.

21. Bunlar – Pasuğun bu bölümü “hesap dökümü bunlardır” şeklinde de anlaşılabilir. Bu da tek, anlamlı hesap dökümünün, Tanrı Adına yapılan bağışlar için yapılan döküm olduğunu ima etmektedir [“hesap dökümü dediğin, ancak ve ancak burada verilir”]. Başka bir deyişle, diğer her türlü hesap anlamsız ve boştur. Zira hepsi geçicidir; ama Tanrı Adına yapılanlar ebediyen kalıcıdır. Hahamlarımız'ın vurguladığı gibi (*Midraş – Bamidbar Raba* 22:8) “*Mamon – Para*” sözcüğü, “*Ma Ata Mone? Eno Kelum! – Niye sayıyorsun? Hiçbir değeri yok ki!*” ifadesinin sıkışmış halidir (*Or Ahayim*).

***Mişkan*'ın – Tanıklık *Mişkanı*'nın – Sadece “Tanıklık *Mişkanı*” denmesi de yeterli olurdu.** *Mişkan* sözcüğü neden tekrarlanmıştır? Bu soruya çeşitli cevaplar verilir: [1] “*Mişkan*” sözcüğü yapının toplu olarak tüm parçalarını ifade eder. Bunun nedeni de *Mişkan*'ın, “*Tanıklık Mişkanı* – yani Tanıklık Levhaları'nı içeren *Aron*'un yerleştirileceği yapı” olmasıdır (*İbn Ezra*). [2] “*Mişkan*” sözcüğü, aynı zamanda *Mişkan*'ın üst örtülerinin en alttakine verilen isimdir (35:11). Bu yüzden *Tora*, burada özellikle yapıdan ve tüm içeriğinden bahsedildiğini belirtme gereği görmüştür (*Ramban*). [3] Yeryüzünde Tanrı Adına yapılan her Kutsal Mekan, manevi dünyadaki *Bet-Amikdaş*'a denk gelir. Dolayısıyla burada hem yeryüzündeki hem de Tanrı katındaki Kutsal Mekanlar'a gönderme yapılmaktadır (*Rabenu*

24 כֹּד כָּל-הַזֶּהָב הָעָשׂוּי לְמִלְאכָה בְּכֹל מְלֶאכֶת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי | זֶהְבַּ הַתְּנוּפָה
 25 תִּשַׁע וָעֶשְׂרִים כֶּכָר וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: כֹּה וְכֹסֶף
 פְּקוּדֵי הָעֵדָה מֵאֵת כֶּכָר וְאַלְף וּשְׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל בַּשֶּׁקֶל
 26 הַקֹּדֶשׁ: כֹּו בָקַע לַגְלִגְלֹת מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בַּשֶּׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכֹל הָעֹבֵר
 עַל-הַפְּקוּדִים מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלְף וּשְׁלֹשָׁת אֲלָפִים
 27 וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים: כֹּו וַיְהִי מֵאֵת כֶּכָר הַכֹּסֶף לְצֻקֶת אֵת אֲדֹנֵי הַקֹּדֶשׁ
 וְאֵת אֲדֹנֵי הַפָּרֶכֶת מֵאֵת אֲדֹנִים לְמֵאֵת הַכֶּכָר כֶּכָר לְאֲדֹנִי:

bağışı yapılmamıştır. Raşi ise gümüş bağışının yapıldığı görüşündedir. Burada listelenmemesinin nedeni de çok önemli bir miktarda olmamasıdır. *Or Ahayim*, burada Tora'nın bir mucizeyi vurgulamak istediğini belirtir. Yuvalar hazırlanırken gümüşten hiç kayıp olmamış, her yuva, üretilmeden önceki ağırlığını üretim sonrasında da korumuştur.

25. 100 kikar ve ... 1775 shekel – Yani toplam 301.775 shekel ya da 6880,47kg.

603.550 [kişi] – Bu, Bene-Yisrael'in 20 yaş üstü erkeklerinin sayısıdır. Krş. 12:37; Bamidbar 1:46; 26:51.

Purim olayları sırasında tüm Yahudiler'i yok etmek isteyen, Pers veziri Aman'ın, İmparator Ahaşveroş'a, kendisine bu katliamın iznini vermesi için 10.000 kikar gümüş teklif ettiğini görüyoruz (Megilat Ester 3:9). Hahamlarımız, Aman'ın da bu miktarı rastgele bulmadığını öğretirler. Buna göre, Aman'ın bu miktarı ödemeye hazır olmasının temelinde, Yahudiler'in bu bağışını etkisiz kılmak vardır. Tora'da bir insanın "kendi değerim kadar bağış yapacağım" şeklinde bir vaatte bulunması halinde ne ödemesi gerektiğini açıklayan sembolik rakamlar vardır. Bu listede, 20-60 yaş arasındaki erkekler için belirlenmiş olan en yüksek değer, 50 shekeldir (Vayikra 27:3). Sayım, savaşıyor durumdaki erkekler için yapıldığına göre, 600.000 kişi de 20-60 yaş arasındaki erkeklerdir. Bu kadar kişinin "değeri" $[600.000 \times 50 =]$ 30.000.000 shekele, yani tam olarak 10.000 kikara eşit olur.

Aman hesabı başka şekilde de yapmış olabilir. Kardeşleri, Yosef'i 20 dinar gümüşe satmışlardır (bkz. Bereşit 37:28 açık.). Bu, 5 shekele denk gelir. Aman, Yahudiler'in atalarının işlediği bir günahı kullanıp, Tanrı'nın onları korumasını engellemeyi amaçlamış, 600.000 kişi için 5'er shekel ödemeyi

göze almıştır. Aklınca bu yolla Tanrı'ya, eski bir günahı "hatırlatacaktır". Bu da toplamda 3.000.000 shekele, yani 1000 kikara denk gelir. Böylece, kardeşlerin Yosef'in yalvarışları karşısında bir şey yokmuş gibi rahatça yiyip içmeleri günahının karşılığında, Tanrı da Yahudiler'in bir şarap ziyafeti sırasında "satılmasına", geçici de olsa, göz yummuştur (bkz. Bereşit 37:25 açık.). Diğer yandan Aman, işin içine Altın Buzağı günahını da katmak istemiş ve bu günahla, Bene-Yisrael'in, "Eş – Ateş" ve "Kol – Ses" içinde verilmiş olan On Emir'in tümüne karşı geldiğini göz önünde tutarak, her kişi için, vereceğinin on katını, yani toplamda 10.000 kikar gümüş vermiştir. Teklifini de buna göre formüle etmiştir: "Aseret Alafim Kikar Kesef Eşkol – 10.000 kikar gümüş ödeyeyim". "Ödeyeyim" [tam anlamıyla "tartayım"] anlamındaki Eşkol sözcüğü, Eş ve Kol sözcüklerine gönderme yapmaktadır.

Buna karşın, Tanrı Yahudiler'e olan Şefkati'ni bir kez daha göstermiş ve bir rastlantılar zinciri gibi görünen mucizelerin sonucunda Aman'ın tüm planını tersine çevirmiştir (Rabenu Behaye).

26. Beka – Yarım shekel; 11,4gr. (bkz. Bereşit 24:22). Sözcük anlamı olarak "Baka – Yarmak" kökündendir (krş. 14:22). Zira bir tam shekelin ortasından yarılarak ikiye ayrıldığında her parçanın değeri bir bekadır (İbn Ezra).

27. Kutsal Mekan'ın ... ayıracın – Bu pasukta Mişkan, Kodeş (Kutsal Mekan) olarak adlandırılmaktadır. Ayıraç, yani Parohet, Mişkan'ın Kodeş ile Kodeş Akodaşim bölümlerini birbirinden ayırma görevindedir. Dolayısıyla burada Kodeş Akodaşim'i simgelemektedir. Bu bakımdan, ifadenin anlamı "Kodeş'in yuvalarıyla, Kodeş Akodaşim'in yuvaları" şeklindedir (Ramban).

100 yuva – Kuzey ve güney duvarlarda yirmişer, batı duvarında ise 8 kalas vardır. Bu, toplamda 48

[146. Malzemeler]

²⁴ Kutsal Mekan'la ilgili çalışmanın tümüne dahil işler için kullanılan tüm altın [miktarı]: Bağışlanan altın, 29 *kikar* ve (kutsiyet [konularındaki] *şekel* standardına göre) 730 *şekeldi*. ²⁵ Toplumun sayımından elde edilen gümüş, 100 *kikar* ve (kutsiyet [konularındaki] *şekel* standardına göre) 1775 *şekeldi*.

²⁶ [Bu miktar,] Sayımdan geçen herkes, yani 20 yaş ve yukarısındaki 603.550 [kişi] için, kafa başı 1 *beka* (kutsiyet [konularındaki] *şekel* standardına göre yarım *şekel*) [alınarak elde edilmişti]. ²⁷ 100 *kikar* gümüş, Kutsal Mekan'ın [kalas] yuvalarıyla ayıracın [sütun] yuvalarının dökülmesi için [kullanılmıştı. Bu] 100 *kikara*, her yuva için birer *kikar* [kullanılarak, toplam], 100 yuva [yapılarak ulaşılmıştı].

24. Kutsal Mekan'la ilgili... – Bu ifade, mucizenin büyüklüğünü gösterme amaçlıdır. Genelde altınla çalışıldığında daima bir miktar altın boşa gider. Özellikle *Menora* gibi ince işçilik gerektiren üretimler söz konusu olduğunda bu kaçınılmaz gibidir. Fakat pasukta da belirtildiği üzere, bağışlanan altın, tümüyle “Kutsal Mekan'la ilgili çalışma” içinde kullanılmış, hiç fire olmamıştır (*Or Ahayim*).

Kullanılan tüm altın – Tam çeviriyle “yapılan altın”. Altının kullanımı özellikle “yapma” fiiliyle ifade edilmiştir. Bu, altın bağışı yapan kişilerin, bu bağışın kullanılmasıyla üretilen eşyayı sanki bizzat yapmış gibi değerlendirildiğini gösterir (*Sifte Koen*). Diğer yandan, *Mişkan*'ın yapımı sırasında birçok mucize de gerçekleşmiştir. Öncelikle, yapılan bazı açıklamalara karşın, altın bağışının, tüm üretimi karşılayacak miktarda olduğu şüphelidir. *Midraş* da bu konuya değinmektedir ve burada kullanılan altının, sanki meyve verir gibi, olduğu yerde çoğaldığını kaydeder. Bir eşya altınla kaplanacağı zaman, bu üzerine altın yapıştırılarak değil, altın bir levha yapıp, eşyanın üzerine oturtulmuştur. Fakat bu bir sorun yaratmıştır; zira bu levhanın eşya üzerinde sabit durabilmesi için levhanın delinmesi, çiviler yardımıyla eşyaya çakılması gerekecektir; oysa bu, kutsal eşyalar olduğu için söz konusu bile değildir. Nitekim *Midraş*, bir levhanın, eşya üzerine yerleştirildiği zaman mucizevi bir şekilde genişleyerek eşyayı tamamen kapladığını belirtir. Tora'nın tam çeviriyle “işler için *yapılan altın*”dan bahsetmesinin nedeni budur. Üretim sırasında altın da mucizevi şekilde çoğalmış, yenisi yoktan “yapılmıştır” (*Meam Loez*). Bu da, Moşe'nin altınla yapılan eşyaları tek tek saymamasının nedenlerinden biridir. Zira sonuçta kullanılan toplam altının miktarını sabit olarak ölçmek mümkün olmamıştır. O yüzden Moşe, sadece “bağışlanan” altının miktarını vererek yetinmiştir.

Bağışlanan altın – İbranice *Zeav Atenufa*. Yani “*Tenufa altını*”. Tam çeviriyle “*sallama altını*” (bkz. 35:22 açık. Altın bağışı yapan k.b.).

Kikar – 3000 *şekel* (Raşi). Yani 68,4kg. Tüm hesaplar, bir *şekelin* 22,8gr.a eşit olduğu düşünülerek yapılmaktadır.

29 kikar ve ... 730 şekel – Yani 87.730 *şekel* ya da 2 ton [ve 244gr.]. Bu, sayılan kişi başına yaklaşık 0,15 *şekel* (3,42gr.) altına denk gelmektedir.

[İbn Ezra'nın kısa açıklamalarında yer verdiği şekliyle] Saadya Gaon'a göre, *Mişkan*'ın 48 kalasının her birini kaplamak için yarımsar *kikar* altın kullanılmıştır (toplam 24 *kikar*). *Parohet*'in asılı olduğu dört sütunun kaplaması için 2, *Menora* ve gereçleri için 1, *Aron* ve *Kaporet* için 1, *Şulhan* ve altın *Mizbeah*'ın kaplanması için de 1 *kikar* altın kullanılmıştır. Bu, toplamda 29 *kikar* etmektedir. Kalan 730 *şekel* (16,35kg.) de erkek kopçalar ve gıysilerde kullanılmıştır.

10 *ama* (4,8m.) yükseklik, ve 1,5 *ama* (72cm.) eninde olan duvar kalaslarının her biri için yarım *kikar* altın kullanıldığına göre, kalasların kaplamasında kullanılan altın, yaklaşık 0,026cm. kalınlıktadır.

Aynı kalınlığın, tütsü *Mizbeah*'ının tüm yan duvarlarının kaplanması sırasında da kullanıldığı düşünülürse, bu *Mizbeah*'ın üst yüzeyi için kalan altın kalınlığı yaklaşık olarak 0,64cm. olacaktır.

25-28. Gümüş bağışı. Bu paragrafta yalnızca yetişkin erkeklerin sayımı sırasında toplanan yarımsar *şekellik* (30:13) vergiden biriken gümüş listelenmiştir. p. 27'de belirtildiği üzere, bunun çoğunluğu 100 yuva için kullanılmıştır (p. 27 açık.). Geriye kalan gümüş ise, avlu direklerinde yer alan aksesuarlara ayrılmıştır (p. 28). Durum böyle ise, vergi dışında bağışlanan gümüş nerde kullanılmıştır?

İbn Ezra'ya göre, gerekmediği için, hiç gümüş

כח וְאֶת־הָאֶלֶף

וּשְׁבַע הַמָּאוֹת וַחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים עֶשְׂרֵה וַיִּים לְעִמּוּדִים וְצִפְּהָ רֵאשִׁיָּהּ
 29 וַחֲשֶׁק אֹתָם: כט וַנַּחֲשֶׁת הַתְּנוּפָה שְׁבַעִים כֶּכֶר וְאַלְפִים וְאַרְבַּע־מָאוֹת
 30 שָׁקֶל: 30 וַיַּעַשׂ בָּהּ אֶת־אֲדָנִי פֶתַח אֹהֶל מוֹלֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת
 31 וְאֶת־מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ וְאֵת כָּל־כֵּלֵי הַמִּזְבֵּחַ: 31 וְאֶת־אֲדָנִי הַחֹצֵר
 סָבִיב וְאֶת־אֲדָנִי שַׁעַר הַחֹצֵר וְאֵת כָּל־יִתְדֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־יִתְדֹת
 הַחֹצֵר סָבִיב:

1 א וּמִן־הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשָׂן בַּגְּדֵי־שָׂרָד לְשָׂרֵת בִּקְדָשׁ
 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ
 2 שְׁנֵי ב וַיַּעַשׂ אֶת־הָאֶפֶד זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁוֹר:
 3 ג וַיִּרְקְעוּ אֶת־פָּתֵי הַזָּהָב וּקְצָץ פְּתִילֹם לַעֲשׂוֹת בִּתְרוֹת הַתְּכֵלֶת וּבִתְרוֹת
 4 הָאַרְגָּמָן וּבִתְרוֹת תוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבִתְרוֹת הַשֵּׁשׁ מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב: ד כְּתִפֹת
 עָשׂוּ־לוֹ חֲבֵרֹת עַל־שְׁנֵי קְצוֹתָיו [קְצוֹתָיו] חֶבֶר:

Sforno, altının inceltirme işinin bağış sahipleri tarafından gerçekleştirildiği, ince kesim işinin ise tek bir usta tarafından yapıldığı açıklamasını yapar.

Başka bir görüşe göre, burada ve {p. 6, p. 7}, {p. 8, p. 16} ikililerinde bazen tekil bazen de çoğul yüklem çekiminin kullanılması, bahsedilen işlerin birden çok usta tarafından gerçekleştirilirken (çoğul), Betsalel'in de (tekil) bu işlerde pay sahibi olduğunu göstermek içindir. Bu üç yerde, "Betsalel bu giysilerin üretimini için parmağını kımıldatmıyor. Bu da, yapılan giysinin o kadar önemli olmadığını gösterir" şeklinde bir izlenimin oluşmaması için, Betsalel de bir şeyler yapmıştır. Meil, sarık, kepler, kuşak ve donlarda ise sadece çoğul kullanım vardır; zira bunlar nispeten basit oldukları için Betsalel'in yardımına gerek olmamıştır. İstisna olarak, çoğul kullanım olmasına karşın, üzerinde Tanrı'nın Kutsal İsmi yazılı olduğu için, Tsits'in üretiminde Betsalel de çalışmıştır (Abravanel; Meam Loetz).

Titizlikle hesaplanmış [desenle] – Aynı ifadenin goblenler için de kullanıldığından olsa gerek, bazı kaynaklar Mişkan'ın goblenlerinin de altın sırma karışımı içerdiğini öne sürer (Barayta).

İçine ... içine ... – Her iplik için "içine" sözcüğü tekrarlanmaktadır. Bu da, hem gök mavisi, hem erguvani, hem kırmızı yünlerin, hem de ketenin, teker teker altışar lifin yanında birer altın sırma ile büküldüğünü, oluşan bu ipliklerin daha sonra bir arada bükülmesiyle de toplam 28 liften oluşan bir iplik elde edilecektir (28:6).

²⁸ Diğer 1775 [*şekel*] ile, [avlu sınırındaki] direklerle çengeller yaptı, [direklerin] başlarını kapladı ve etraflarını sardı.

²⁹ Bağışlanan bakır ise 70 *kikar* ve 2400 *şekeldi*.

³⁰ Bununla, Buluşma Çadırı'nın giriş [sütunlarının] yuvalarını, bakır *Mizbeah*'ı, ona ait delikli bakır şeridi ve *Mizbeah*'ın tüm araçlarını yaptı.

³¹ [Ayrıca] Çevre boyunca avlunun [direklerinin] yuvalarını, avlunun giriş [paravanının asıldığı direklerin] yuvalarını, *Mişkan*'ın tüm kazıklarını ve çevre boyunca avlunun tüm kazıklarını [da bu bağışla üretti].

39.

¹ Gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünler] ile kutsiyete hizmet edecek nakliye brandalarını yaptılar. *Koen* Aaron'un kutsiyet giysilerini de [bu ipliklerle] yaptılar. [Hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde [yapılmıştı].

[147. *Efod*'un Üretimi]

² [İlgili usta] *Efod*'u, altın [sırma], gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin], eğrilmiş ketenle [bükülmesinden elde edilmiş ipliklerle] yaptı.

³ Altını [döverek] ince saclar şeklinde yaydılar ve titizlikle hesaplanmış [desenle doku-ma] yapmak üzere, gök mavisi [yünün] içine, erguvani [yünün] içine, kırmızı [yünün] içine ve ketenin içine katmak için, [bu ince sacları] sırmalar halinde kesti.

⁴ [*Efod*'a] İki köşesine bağlı omuz askısı yaptılar. [Bu askılar, ona] Dikilmişti.

kalas etmektedir. Her kalasın altına ikişer yuva geldiğine göre, toplam 96 yuva yapılmıştır. Ayrıca *Kodeş Akodaşim*'in önündeki *Parohet*'in asıldığı dört sütun için birer yuva yapılmıştır. Böylece, toplam 100 yuva vardır (Raşi).

28. 1775 *şekel* – 40,47kg.

Direklere çengeller yaptı ... kapladı ... sardı – Avlunun çevresinde toplam 60 direk olduğuna göre, direk başına düşen gümüş miktarı 675gr. kadardır.

29. 70 *kikar* ve 2400 *şekel* – Toplam 212.400 *şekel* ya da 4842,72kg. Sayılan kişi başına yaklaşık 1/3 *şekel* bakır bağışı düşmektedir. Ancak bazı görüşlere göre, bakırın tartımında kullanılan *kikar* ölçüsü, diğer değerli madenlerde kullanılan ölçüden daha büyüktür (Saadya Gaon).

30. Yuvalarını – Avlunun 60 direği için 60 yuva, girişteki paravanı tutan 5 direğin 5 yuvası vardır. Bir görüşe göre bu yuvaların her biri 1 *kikar* ağırlığındaydı.

31. Kazıklarını – *Kiyor*'dan bahsedilmediğine göre, onun üretiminde kullanılan bakır, buradaki sayıya dahil değildir.

39.

1. Nakliye brandalarını – Bunlar yolculuk sırasında *Mişkan*'ın en kutsal objelerinin paketlenmesi için kullanılan kumaşlardır (Raşi; bkz. 31:10).

[Bu ipliklerle] – *Meam Loetz*.

2. [İlgili usta] – Bkz. 36:8 açık. Sıradaki bölümler, 28:6-43'e denktir. Burada tarif edilen üretimle ilgili geniş açıklama orada bulunabilir.

3. İnce saclar... – Burada altın sırmaların nasıl yapıldığı anlatılmaktadır. Altın çok ince saclar haline gelene kadar dövülmüş ve genişletilmiş, daha sonra bu saclar ince ipler halinde kesilmiştir (Raşi). Bkz. Bamidbar 17:3 (Radak, *Şeraşim*).

Diğer maddelerin üretiminin anlatımında bu kadar detaya girilmemişken, altın sırmalar için bu açıklamanın yapılmasının bir sebebi, bunun o zamana kadar hiç kullanılmamış özel bir yöntem oluşuna dikkati çekmek olabilir. Dolayısıyla öncelikle halk, kumaşın içinde altın olacağını duyunca şaşırmış, fakat sonra bu yönetim uygulanmasıyla merakı doyumulmuştur (Ramban).

Yaydılar ... kesti – Önceki pasuk tekil çekim kullanmıştır. Bu pasuğun sonunda da aynı durum geçerlidir. Yayma fiili ise çoğul kullanılmıştır.

ה וְחָשַׁב אֶפְדָּתוֹ

אֲשֶׁר עָלָיו מִמֶּנּוּ הוּא כַּמַּעֲשֵׂהוּ זֶהב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ

מִשּׁוֹר כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס וַיַּעֲשׂוּ אֶת־אֲבֹנֵי הַשֹּׁהַם

מִסִּבַּת מִשְׁבַּצַּת זָהָב מִפְתָּחַת פְּתוּחֵי חוֹתָם עַל־שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ז וַיִּשֶׂם

אֹתָם עַל כְּתֻפֹת הָאֶפֶד אֲבֹנֵי זָכָרֹן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אֶת־מֹשֶׁה: פ הַיַּעֲשׂ אֶת־הַחֹשֶׁן מַעֲשֶׂה חָשֵׁב כַּמַּעֲשֶׂה אֶפֶד זָהָב

תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשּׁוֹר: ט רְבֹעַ הָיָה כְּפוֹל עֲשׂוֹ

אֶת־הַחֹשֶׁן זֶרֶת אֶרְכּוֹ וְזֶרֶת רָחְבוֹ כְּפוֹל: י וַיִּמְלְאוּ־בּוֹ אַרְבַּעַת טוּרֵי אֲבֹן

טוּר אֲדָם פִּטְדָּה וּבִרְקַת הַטוּר הָאֶחָד: יא וְהַטוּר הַשֵּׁנִי נֶפֶךְ סַפִּיר וַיִּהְיֶה:

יב וְהַטוּר הַשְּׁלִישִׁי לָשֵׁם שָׁבוֹ וְאַחֲלָמָה: יג וְהַטוּר הָרְבִיעִי תַרְשִׁישׁ שֶׁהֵם

וַיִּשְׁפָּה מוֹסִבַּת מִשְׁבַּצַּת זָהָב בְּמִלְאָתָם: יד וְהָאֲבֹנִים עַל־שְׁמֹת

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵנָּה שְׁתֵּים עָשָׂה עַל־שְׁמֹתָם פְּתוּחֵי חֹתָם אִישׁ עַל־שְׁמוֹ

לְשָׁנִים עָשָׂר שָׁבֵט: טו וַיַּעֲשׂוּ עַל־הַחֹשֶׁן שְׁרָשֶׁרֶת גְּבֻלַת מַעֲשֶׂה עֲבַת זָהָב

טְהוֹר: טז וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי מִשְׁבַּצַּת זָהָב וּשְׁתֵּי טַבַּעַת זָהָב וַיִּתְּנוּ אֶת־שְׁתֵּי

הַטַּבַּעֲתַי עַל־שְׁתֵּי קִצְצוֹת הַחֹשֶׁן: יז וַיִּתְּנוּ שְׁתֵּי הָעֲבָתוֹת הַזֹּהָב עַל־שְׁתֵּי

הַטַּבַּעֲתַי עַל־קִצְצוֹת הַחֹשֶׁן: יח וְאֵת שְׁתֵּי קִצְצוֹת שְׁתֵּי הָעֲבָתוֹת נָתַנוּ עַל־שְׁתֵּי

הַמִּשְׁבַּצַּת וַיִּתְּנָם עַל־כְּתֻפֹת הָאֶפֶד אֶל־מִוֶּל פָּנָיו: יט וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבַּעֲתַי

זָהָב וַיִּשְׁיִמוּ עַל־שְׁתֵּי קִצְצוֹת הַחֹשֶׁן עַל־שְׁפָתָיו אֲשֶׁר אֶל־עֶבֶר הָאֶפֶד בֵּיתָה:

כ וַיַּעֲשׂוּ שְׁתֵּי טַבַּעֲתַי זָהָב וַיִּתְּנָם עַל־שְׁתֵּי כְתֻפֹת הָאֶפֶד מִלְּמַטָּה מִמּוֹל

פָּנָיו לְעֻמַּת מַחְבְּרָתוֹ מִמַּעַל לְחֹשֶׁב הָאֶפֶד: כא וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן

מִטַּבַּעֲתָיו אֶל־טַבַּעֲתַי הָאֶפֶד בַּפֶּתִיל תְּכֵלֶת לְהִיָּת עַל־חֹשֶׁב הָאֶפֶד

וְלֹא־יִזַּח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאֶפֶד כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ שְׁלִישִׁי

שְׁשִׁי כב וַיַּעֲשׂ אֶת־מַעֲלֵל הָאֶפֶד מַעֲשֶׂה אֶרְגָּ כָּלִיל תְּכֵלֶת:

כג וּפִי־הַמַּעֲלֵל בְּתוֹכוֹ כָּפִי תַחֲרָא שְׁפָה לְפִיו סָבִיב לֹא יִקְרַע: כד וַיַּעֲשׂוּ

עַל־שׁוּלֵי הַמַּעֲלֵל רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מִשּׁוֹר:

22. Örgü işiyle – Bu, 28:31'de bahsi geçmeyen bir detaydır (krş. Talmud – Yoma 72b; Talmud – Zevahim 88a).

24. Eğrilmiş – Bu, 28:33'te bahsi geçmeyen bir detaydır.

⁵ Üst kenarındaki düzenleme kuşağı da, altın [sırma], gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin], eğrilmiş ketenle [bükülmesinden elde edilmiş ipliklerle; *Efod*'un] bir parçası olarak, [aynı] onun örgü şekliyle [örüldü. Hepsisi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde [yapılmıştı].

[148. *Şoam Taşlarının Yerleştirilmesi*]

⁶ *Şoam* taşlarını, altın birer yuva ile sarılı olarak hazırladılar. [Taşlar] Yisrael'in oğullarının isimleriyle, mühür oyuğu şeklinde hakkedilmişti. ⁷ [İlgili kişi] Onları, Yisrael'in oğulları adına bir hatırlatıcı olarak *Efod*'un omuz askılarına yerleştirdi.

[149. *Hoşen'in Üretimi*]

⁸ *Efod*'un yapıldığı şekilde, altın [sırma], gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerin], eğrilmiş ketenle [bükülmesinden elde edilmiş iplikler kullanarak] titizlikle hesaplanmış [bir desenle] *Hoşen*'i yaptı.

⁹ Kare şeklindeydi. Yani *Hoşen*'i iki katlı halde yapmışlardı ve katlandığında, boyu 1 *zeret*, eni de 1 *zeretti*.

¹⁰ Onu dört sıra taşla doldurdular: *Odem*, *Pitda* ve *Bareket* – bu ilk sıraydı.

¹¹ İkinci sıra: *Nofeh*, *Sapir* ve *Yaalom*. ¹² Üçüncü sıra: *Leşem*, *Şevo* ve *Ahlama*.

¹³ Dördüncü sıra: *Tarşış*, *Şoam* ve *Yaşefe*. [Tüm sıralar, içerdikleri] Dolgularına uygun [hacme sahip] altın birer yuva ile sarılıydı.

¹⁴ Bu taşlar Yisrael'in oğullarının isimlerine göre idi – onların isimlerine karşılık on iki tane. On iki kabile için, her birinin ismi [taşların üzerinde] mühür oyuğu şeklinde [yer alıyordu]. ¹⁵ *Hoşen* için, ip örgüsü ile saf altından kenar kabloları yaptılar. ¹⁶ İki altın yuva ve iki altın halka yaptılar. Bu iki halkayı *Hoşen*'in iki [üst] köşesine taktılar. ¹⁷ İki altın ipi, *Hoşen*'in köşeleri üzerindeki bu iki halkadan geçirdiler ¹⁸ ve iki ipin ikişer ucunu, iki yuvaya ilıştirdiler. [Yuvaları] *Efod*'un omuz askılarına, [*Efod*'un] yüzüne [gelecek şekilde] taktılar. ¹⁹ İki altın halka yaptılar ve [onları] *Hoşen*'in iki [alt] köşesine, *Efod*'u gören iç kenarına yerleştirdiler. ²⁰ İki altın halka [daha] yaptılar ve onları *Efod*'un omuz askılarının başlangıç noktalarında [*Efod*'un] yüzüne [gelecek şekilde], dikiş yerinin hizasına, *Efod*'un kuşağının hemen üstüne taktılar. ²¹ *Efod*'un kuşağının [hemen] yukarısında olması için, *Hoşen*'i, [alt] halkalarından, gök mavisi [yünden] bir sicimle *Efod*'un halkalarına bağladılar. *Hoşen*, *Efod*'un üzerinden ayrılmayacak [şekilde yerleştirilmişti]. [Tüm bunlar,] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde [yapılmıştı].

[150. *Meil'in Üretimi*]

²² *Efod*'un [altına giyilen] üstlüğü, örgü işiyle, tümüyle gök mavisi [yünden] yaptılar.

²³ [Üstlüğün baş] Açıklığı, bir zırhın [baş] açıklığı gibi içine [doğru katlıydı]; açıklığının kıyısı boyunca bisiklet yakası vardı [ve bu haliyle] yırtılmaması garanti altına alınmıştı.

²⁴ Üstlüğün eteklerine, eğrilmiş gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerden] narlar yaptılar.

5. Bir parçası olarak ... onun örgü şekliyle – 28:8'de bu iki detay ters sırayla verilmiştir.

Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde – Peraşa boyunca bu sözler sıklıkla tekrarlanmaktadır. Bu, üretim sırasında kimsenin, talimatlar-

dan zerre kadar şaşmadığını tekrar tekrar vurgulamak içindir. Ayrıca, ustalar, yaptıkları her işte, Tanrı'nın Moşe'ye vermiş olduğu emri yerine getirmeye konsantre olarak çalışmışlardır (Sforno).

כה וַיַּעֲשׂוּ

פַּעַמַּי זָהָב טָהוֹר וַיִּתְּנוּ אֶת־הַפַּעַמָּנִים בְּתוֹךְ הָרִמָּנִים עַל־שׁוּלֵי הַמָּעִיל
 26 סָבִיב בְּתוֹךְ הָרִמָּנִים: כו פַּעַמָּן וְרִמָּן עַל־שׁוּלֵי הַמָּעִיל סָבִיב
 27 לְשֹׁרֶת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס כו וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַכֶּתֶנֶת שֶׁשׁ
 28 מַעֲשֵׂה אֲרָג לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו: כח וְאֵת הַמִּצְנֶפֶת שֶׁשׁ וְאֶת־פָּאָרֵי הַמַּגְבָּעַת
 29 שֶׁשׁ וְאֶת־מִכְנָסֵי הַבֶּד שֶׁשׁ מִשְׁזָר: כט וְאֶת־הָאֲבִלָּט שֶׁשׁ מִשְׁזָר וְתִכְלֶת
 וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי מַעֲשֵׂה רֶקֶם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס
 30 וַיַּעֲשׂוּ אֶת־צִיץ נֹזֶר־הַקֹּדֶשׁ זָהָב טָהוֹר וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חוֹתָם
 31 קֹדֶשׁ לַיהוָה: 3א וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תִּכְלֶת לְתֵת עַל־הַמִּצְנֶפֶת מִלְּמַעְלָה
 32 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס 3ב וְתִכֵּל כָּל־עֲבֹדֹת מִשְׁכָּן אֶהָל
 מוֹעֵד וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ: פ
 33 רַבִּיעִי 3ג וַיָּבִיאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן אֶל־מֹשֶׁה אֶת־הָאֶהָל וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו קִרְסֵיו
 קִרְשָׁיו בְּרִיחוֹ [בְּרִיתָיו] וְעִמָּדָיו וְאֲדָנָיו:

31. Sarığın üstüne – Bkz. 28:37 açık. Alternatif olarak “üstte yer alan sarığın yanına yerleştirmek için...” (Targum Yonatan).

32. Böylece tamamlandı – Tarih 25 Kislev’dir. Yine de, Mişkan’ın hizmete açılış tarihi 1 Nisan’dır (bkz. 40:2). Açılış tarihine kadar, Mişkan, parçalar halinde Moşe’nin çadırında tutulmuştur. Midraş’a göre, Tanrı’nın, açılış için Nisan’a kadar beklemesinin nedeni Yitshak’ın bu ayda doğmuş olmasıdır (Tanhuma). Bu da, Yahudi yaşamının önemli bir parçası olan Mişkan’ın, Atalar’la başlayan ve nesillerce süregelen gelenekten bağımsız tutulamayacağını gösterir.

Tanrı, 25 Kislev’den alınan bu onuru, daha ileride meydana gelen Hanuka olaylarının sonucunda II. Bet-Amikdaş’ın tekrar hizmete açılışını bu tarihe denk getirerek geri vermiştir (Midraş – Bamidbar Raba 13:2; Hizkuni).

Moşe Mişkan’la ilgili emri halka Yom Kipur’un ertesi günü vermiştir. Bu durumda, Mişkan, 2,5 aylık bir çalışmanın ürünüdür.

“Tamamladılar” yerine edilgen “tamamlandı” sözcüğünün kullanılması, Mişkan’ın ve tüm eşyalarının üretimindeki mucizeliği vurgulamak içindir. Bu üretimin gerektirdiği bazı işlerin karmaşıklığı, insani becerinin üzerindedir. Bu

nedenle Tanrı’nın yardımı olmasa, söz konusu çalışmanın yapılması mümkün olmazdı. Tora, bunu belirtmek istercesine, “tamamlandı” diyerek, işin önemli bir bölümünün kendiliğinden gerçekleştiğini söylemektedir (Zoar). Yine de Tora, gösterilen özverili çalışma nedeniyle, çalışmanın tamamen Bene-Yisrael tarafından yapıldığını söylemektedir (Alseh; s.a.).

Bene-Yisrael – Halkın bazı bireyleri başıyla, bazıları da alın terini dökerek bu çalışmaya katılmış, çalışma, Bene-Yisrael’in toplu halde katılımıyla tamamlanmıştır (Sforno).

[Mişkan’la ilgili çalışmayı] – Raşi.

33. Mişkan’ı – Buradaki Mişkan sözcüğü yapının tümünü değil, en alt örtüyü ifade etmektedir (Ramban; Sforno). Bkz. 35:11-19.

Moşe’ye getirdiler – Normal şartlarda çalışmayı gerçekleştirenlerin Mişkan’ı kurup, sonra Moşe’ye göstermelerini beklerdik. Gerçekten de öncelikle bunu yapmayı denemişler, fakat Mişkan kurulmayı reddedercesine yıkılmıştır. Bunu gördüklerinde Betsalel ve Aoilav’a gidip Mişkan’ı onların kurmasını isterler. Fakat onlar da başaramaz. Sonuçta bir türlü kuramadıkları için, Mişkan’ı parçalar halinde Moşe’ye getirirler. Ona durumu anlatırlar ve “Her şeyi gerektiği gibi

²⁵ Saf altın çingıraklar yaptılar ve bu çingırakları narların aralarına dizdiler. [Böylece, çingıraklar] Çevre boyunca üstlüğün eteklerinde, narların aralarında [yer aldı].

²⁶ Çevre boyunca üstlüğün eteklerinde bir çingırak ve bir nar, bir çingırak ve bir nar [vardı. Hepsini] Hizmet içindi. [Tüm bunlar,] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde [yapılmıştı].

[151. Diğer Giysilerin Üretimi]

²⁷ Aaron ve oğulları için entarileri örgü işi ketenden yaptılar. ²⁸ Keten sarığı, görkemli keten kepleri, keten donları – [hepsini] eğrilmiş ketenden [yaptılar].

²⁹ Kuşağı da, gök mavisi, erguvani ve kırmızı [yünlerle] nakşedilmiş olarak eğrilmiş ketenden [yaptılar].

[Tüm bunlar,] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde [yapılmıştı].

[152. Tsits'in Üretimi]

³⁰ Kutsal taş Tsits'i saf altından yaptılar ve üzerine mühür oyuğu şeklinde bir yazıyla “**Kodeş L'Y-E-V-E**” yazdılar.

³¹ Üzerine, yukarıda sarığın üstüne yerleştirmek için gök mavisi [yünden] bir sicim ilıştirdiler.

[Tüm bunlar,] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde [yapılmıştı].

[153. Mişkan Tamamlanıyor]

³² Buluşma Çadırı Mişkan'ın tüm işi böylece tamamlandı. Bene-Yisrael, [Mişkan'la ilgili çalışmayı], Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu her şeye harfiyen uygun şekilde yerine getirmişlerdi.

[154. Moşe Onay Veriyor]

³³ Mişkan'ı Moşe'ye getirdiler; Çadır'ı ve tüm aksesuarlarını: erkek kopçalarını, kalaslarını, sürgülerini, sütunlarını ve yuvalarını;

25. Narların aralarına – Bkz. 28:33 açık. Çingırakların aralara değil de narların içlerine yerleştirildiği görüşünü savunan Ramban'a göre pasuğun çevirisi şöyledir: “Saf altın çingıraklar yaptılar ve bu çingırakları narların içine yerleştirdiler. [Daha sonra] Narları, içlerinde çingıraklarla birlikte, çevre boyunca üstlüğün eteklerine [diktiler]”.

27. Aaron ve oğulları için entarileri – Dama deseni her ne kadar sadece Aaron'un entarisi için söylenmişse de, buradan anlaşıldığı kadarıyla, entariler hem baba hem de oğulları için aynı şekilde üretilmiştir. Bu durumda, 28:40'ta “Aaron'un oğulları için entariler ... yap” denirken, “yukarıda bahsettiğim [=Aaron için yapacağın] entarinin aynısından yap” kastedilmektedir (bkz. 28:40 açık.; Ramban; krş. 28:4).

28. Sarığı ... kepleri – Sarık Koen Gadol'un, görkemli kepler ise normal Koenler'in başlığıdır (İbn Ezra). Bir görüşe göre bu ikisi aynıdır; tek

fark olarak, Koen Gadol bunu başına sararken, normal bir Koen ise şapka gibi takacaktır (28:40 açık.).

Görkemli kepleri – Raşi; İbn Yanah; Radak, Şeraşim. 28:40'ta da, keplerin “onur ve görkem için” yapılması emredilmektedir. İbranice **Peer**. Ya da “başa geçirilen kepleri” (Ramban; krş. Yeşayau 3:20; Yehezkel 44:18). Veya “keplerin tepelerindeki [siis amaçlı] düğmeleri” (Hizkuni'nin alıntı yaptığı Rav Ay Gaon); fakat Testave peraşası metni içinde, böyle düğmelerin var olduğuna dair hiçbir ifade yoktur. Ya da “keplerin kenarındaki [kepleri tutma amaçlı] tutucuları” (Lekah Tov). Josephus, bunun, dikiş nedeniyle görüntünün bozulmasını engellemek için keplerin üzerine kapatılan kumaş parçaları olabileceğini kaydeder (bkz. 28:39 açık.).

29. Kuşağı – Burada bahsedilenin, Koen Gadol'un kuşağı mı, yoksa normal bir Koen'inki mi olduğu konusunda görüş ayrılığı vardır (Raşbam; bkz. 28:40 açık.; 29:9 açık.).

זָה וְאֶת־מִכְסֵּה עֹרֹת הָאֵילִם

34

הַמֵּאֲדָמִים וְאֶת־מִכְסֵּה עֹרֹת הַתְּחָשִׁים וְאֶת פֶּרֶכֶת הַמָּסָךְ: זָה אֶת־אֲרוֹן

הָעֵדֻת וְאֶת־בִּדְיוֹ וְאֶת הַכַּפֹּרֶת: זֶה אֶת־הַשְּׁלֶחַן אֶת־כְּלָיו וְאֶת לֶחֶם

הַפָּנִים: זֶה אֶת־הַמִּנְחָה הַטְּהֻרָה אֶת־נִרְתִּיהָ נֹרֹת הַמַּעֲרֻכָה וְאֶת־כְּלִיָּהּ

וְאֶת שֶׁמֶן הַמָּאֹר: זָה וְאֶת מִזְבֵּחַ הַזָּהָב וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קִטְרֹת

הַסַּמִּים וְאֶת מָסַךְ פֶּתַח הָאֹהֶל: זֶה אֶת | מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת וְאֶת־מִכְבְּרֵהָ

הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר־לוֹ אֶת־בִּדְיוֹ וְאֶת־כְּלָיו אֶת־הַכִּיֹּר וְאֶת־כַּנּוֹ: מֵאֵת קַלְעִי

הַחֹצֵר אֶת־עַמֻּדֶיהָ וְאֶת־אֲדָנֶיהָ וְאֶת־הַמָּסָךְ לְשַׁעַר הַחֹצֵר אֶת־מִיתְרֵיו

וְיִתְדֶיהָ וְאֶת כָּל־כְּלֵי עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל מוֹעֵד: מֵאֵת־בַּגְדֵי הַשֹּׂרֵד

לְשֵׁרֶת בִּקְדָשׁ אֶת־בַּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְאֶת־בַּגְדֵי בָנָיו לְכַהֵן:

מִבְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בְּן־עֲשׂוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־הָעֲבֹדָה:

מִגְ וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמְּלָאכָה וַהֲנִיחַ עֲשׂוֹ אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בֶּן

1 עֲשׂוֹ וַיְבָרֶךְ אֹתָם מֹשֶׁה: פַּ חֲמִישִׁי אַ וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

2 בַּ בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ תִּקְּיִם אֶת־מִשְׁכַּן אֹהֶל מוֹעֵד:

3-4 גַּ וְשִׁמַּת שֵׁם אֵת אֲרוֹן הָעֵדֻת וְסִכַּת עַל־הָאָרֶץ אֶת־הַפֶּרֶכֶת: דַּ וְהִבֵּאתָ

אֶת־הַשְּׁלֶחַן וְעִרְכָּתָהּ אֶת־עִרְכּוֹ וְהִבֵּאתָ אֶת־הַמִּנְחָה וְהָעֲלִיתָ אֶת־נִרְתִּיהָ:

5 הַ וְנִתְּנָה אֶת־מִזְבֵּחַ הַזָּהָב לְקִטְרֹת לִפְנֵי אֲרוֹן הָעֵדֻת וְשִׁמַּת אֶת־מָסַךְ

6 הַפֶּתַח לְמִשְׁכָּן: וַיִּנְתְּנָה אֵת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה לִפְנֵי פֶתַח מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד:

Bunun ardından, Mişkan sadece yola çıkıldığı zamanlarda parçalarına ayrılacaktır. Fakat bunun öncesinde, Moşe, yedi gün boyunca her gün Mişkan'ı kurup bozmuş ve ilgili kutsama işlemini de gerçekleştirmiştir. “*Šivat Yeme Amiluim – Yedi Doldurma Günü*” (bkz. Perek 29 açk.) olarak bilinen tüm bu zaman boyunca, Moşe bir *Koen Gadol* gibi görev yapmış, hizmete açılış törenini de o gerçekleştirmiştir.

Anlaşıldığı kadarıyla, yedi gün boyunca Moşe Mişkan'ı her sabah erkenden kurmuş, Mişkan gün ve takip eden gece boyu durduktan ve gerekli işlemler yapıldıktan sonra ertesi sabah sökülüp tekrar kurulmuştur. Zira atama töreninin daha geniş bir şekilde anlatıldığı Vayikra kitabında, *Koenler*'in bu günler zarfında “gece ve gündüz” Buluşma Çadırı'nın girişinden dışarı çıkmamaları emredilmektedir (Vayikra 8:35).

Bu yedi günün sonunda, sekizinci gün olan 1 Nisan 2449 tarihinde, Moşe Rabenu Mişkan'ı son kez kurmuştur (krş. Bamidbar 7:1) ve Mişkan bunun ardından tam kutsiyete sahip olmuştur (Ramban).

Tam çeviriyle “*Birinci ayın gününde; ayın birinde*”. “*Ayın gününde*” şeklinde bir vurgunun olası bir sebebi, bunun, yeni ayın doğuşunun tanıkların ifadeleri üzerine *Bet-Din* tarafından ilan edileceği gün olduğunun altını çizmektir: “*Ayın, ay başlangıcını işaretleyen gününde*” (*Daat Soferim*).

3. Siper et – Raşi.

4. Düzenlemesini yap – “Altışardan iki sırada, toplam on iki adet *Lehem Apanim*'i Şulhan'ın üzerinde düzenle” (Raşi).

³⁴ kızılaştırılmış koç derisinden örtüyü, işlenmiş mavi deriden örtüyü ve perde [şeklindeki] ayırıcı; ³⁵ Tanıklık sandığını, sırtıklarını ve kapağı; ³⁶ masayı, tüm araçlarını ve özel ekmekleri; ³⁷ saf *Menora*'yı, kandillerini (belirli diziliş kandillerini), [*Menora*'nın] tüm araçlarını ve aydınlatma yağını; ³⁸ altın *Mizbeah*'ı, mesh yağını, rayiha tütsüsünü ve çadır girişinin perdesini; ³⁹ bakır *Mizbeah*'ı ve ona ait delikli bakır şeridi, [*Mizbeah*'ın] sırtıklarını ve tüm araçlarını, kazanı ve kaidesini; ⁴⁰ avlunun asma perdelerini, direklerini, yuvalarını ve avlu girişi için olan paravanı, [avlunun] kordonlarını ve kazıklarını, Buluşma Çadırı'nın – *Mişkan*'ın hizmet araçlarının tümünü; ⁴¹ kutsiyete hizmet edecek nakliye brandalarını, Koen Aaron'un kutsiyet giysilerini ve oğullarının Koenlik etmek için [giyecekleri] giysilerini.

⁴² Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu gibi – harfiyen; Bene-Yisrael, tüm işi bu şekilde yerine getirmişlerdi. ⁴³ Moşe tüm çalışmayı gördü. Gerçekten de onu harfiyen, Tanrı'nın emretmiş olduğu şekilde yapmışlardı. Moşe onları mübarek kıldı.

[155. *Mişkan*'ın Kurulması İçin Talimatlar]

40.

¹ Tanrı Moşe'ye konuşarak [şöyle] dedi: ² “Birinci ayın ilk gününde Buluşma Çadırı *Mişkan*'ı kur. ³ Oraya Tanıklık Sandığı'nı yerleştir ve ayırıcı, sandığın önüne siper et.

⁴ Masayı getir ve düzenlemesini yap. *Menora*'yı getir ve kandillerini yak.

⁵ Tütsü amaçlı altın *Mizbeah*'ı Tanıklık Sandığı'nın tam karşısına yerleştir. Sonra da *Mişkan*'ın girişi perdesini tak. ⁶ *Korban Mizbeah*'ı'nı, Buluşma Çadırı *Mişkan*'ın girişi önüne yerleştir.

yaptık. Ne herhangi bir detayı eksik bıraktık ne de kendimizden bir şey ekledik. *Mişkan*'ı dikmeyi neden başaramıyoruz?” diye sorarlar. Moşe bu durumdan rahatsız olur. Fakat Tanrı onu rahatlatır. Moşe Rabenu, şu ana kadar *Mişkan*'la ilgili hiçbir şey yapmamıştır. Bu nedenle, Tanrı, onu kurma onurunu, Moşe'ye vermek istemiş, başkalarının kurabilmesine izin vermemiştir. Görevin zorluğunu gören Moşe, Tanrı'ya “*Mişkan*'ın kurulması bir insan tarafından nasıl yapılabilir?” diye sorar. Tanrı ona “Sen elini at” der. “O zaman onu sen kurmuşsun gibi sayılacaktır”. Başka bir deyişle *Mişkan*, mucizevi olarak kendiliğinden kurulmuştur; fakat Moşe'nin elinin değmesi istenmiştir. Bu yüzden Tora'da edilgen olarak “*Mişkan* kuruldu” (40:17) denmekte (*Midraş – Tanhuma* 11; Raşi). Bunun hemen ardından da *Mişkan*'ın Moşe tarafından kurulduğu söylenmektedir (40:18; s).

37. Belirli diziliş kandillerini – Normal şartlarda bir şamdan, süs amaçlıdır. Bunun bir sonucu olarak, ne kadar ışık olursa, şamdanın verdiği güzellik de o kadar artar. Fakat *Menora* için aynı durum geçerli değildir. Dizilecek kandil sayısı, önceden belirlendiği üzere yedidir. Bundan daha fazlası yapılamaz. Tora belki de bu nedenle, yapılan *Menora*'nın kandillerinin alelade bir şamdanın kandilleri değil, dizilişleri önceden belirlenmiş ve sayısı belli olan kandiller olduğunu vurgulamaktadır (Ramban; Rabenu Behaye).

Alternatif olarak “yakılacak kandilleri” (*Hizkuni*).

42. Tüm işi – Şu ana kadar, yapılan iş hep [“çalışma” şeklinde çevirdiğimiz] **Melaha** sözcüğüyle tanımlanmıştır (ör. 35:29). Burada ise bu amaçla kullanılan sözcük **Avoda**'dır. Genel olarak her iki sözcük de “iş; çalışma” olarak çevrilebilirse de, farklı terimler ifade ederler. **Melaha**, daha çok yaratıcı işleri belirtir. **Avoda** ise herhangi bir iş olabilir. Diğer yandan **Avoda**, aynı zamanda “ibadet” anlamına gelir. Tora'nın burada özellikle bu sözcüğü tercih etmesinin nedeni de budur. Zira çalışan herkes, bunu basit bir inşaat değil, bir ibadetmişçesine büyük bir maneviyatla yerine getirmişlerdir (Ramban).

43. Moşe onları mübarek kıldı – Moşe halkı “*Şehina*, elinizin emeği üzerinde barınsın” dileğiyle ve kendi kompoze etmiş olduğu, Teilim 90'daki “**Vii Noam...** – *Tanrımız Aşem'in lafeti üzerimizde olsun ve ellerimizin emeğini bizim için tesis etsin; ellerimizin emeğini tesis etsin bizim için*” (Teilim 90:17) pasuğuyla mübarek kılmıştır (Raşi).

40.

2. Birinci ayın ilk gününde – “*Roş Hodeş Nisan'da*”. Bu, Mısır'dan Çıkış'tan neredeyse bir yıl sonradır (bkz. p. 17). Hahamlarımız'ın çeşitli kaynaklarda belirttikleri üzere, *Mişkan*'ın daimi olarak kurulduğu gün *Roş Hodeş Nisan*'dır.

7-8 וַיִּנְתַּתְּ אֶת-הַכִּיֹּר בֵּין-אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וְנָתַתְּ שָׁם מַיִם: ה וּשְׁמַתָּ
 9 אֶת-הַחֹצֵר סָבִיב וְנָתַתְּ אֶת-מִסְדָּךְ שָׁעַר הַחֹצֵר: ט וּלְקַחְתָּ אֶת-שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
 וּמִשְׁחַתָּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְהָיָה
 10 קֹדֶשׁ: י וּמִשְׁחַתָּ אֶת-מִזְבֵּחַ הָעֹלָה וְאֶת-כָּל-כֵּלָיו וְקִדַּשְׁתָּ אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְהָיָה
 11 הַמִּזְבֵּחַ קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים: יא וּמִשְׁחַתָּ אֶת-הַכִּיֹּר וְאֶת-כִּנּוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ:
 12 יב וְהִקְרַבְתָּ אֶת-אֹהֶלן וְאֶת-בְּנָיו אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּרְחַצְתָּ אֹתָם בַּמַּיִם:
 13 יג וְהִלַּבַשְׁתָּ אֶת-אֹהֶלן אֶת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁחַתָּ אֹתוֹ וְקִדַּשְׁתָּ אֹתוֹ וְכֹהֵן
 14-15 לִי: יד וְאֶת-בְּנָיו תִּקְרִיב וְהִלַּבַשְׁתָּ אֹתָם כִּתְנֹת: טו וּמִשְׁחַתָּ אֹתָם כַּאֲשֶׁר
 מִשְׁחַתָּ אֶת-אֲבִיהֶם וְכֹהֲנָיו לִי וְהָיְתָה לְהִיתָ לָהֶם מִשְׁחַתָּם לְכַהֵנֹת עוֹלָם
 16 לְדֹרֹתָם: טז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה: ס שְׁשִׁי
 17 יז וַיְהִי בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיית בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הוֹקָם הַמִּשְׁכָּן:
 18 יח וַיָּקָם מֹשֶׁה אֶת-הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת-אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת-קִרְשָׁיו וַיִּתֵּן
 19 אֶת-בְּרִיחָיו וַיָּקָם אֶת-עַמּוּדָיו: יט וַיַּפְרֹשׂ אֶת-הָאֹהֶל עַל-הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם
 אֶת-מִכְסֵּה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: ס

bu sırayla belirtilmiştir. Fakat gerçekte hepsi, ancak *Mişkan* her detayıyla tamamlandıktan sonra yapılmıştır (Ramban).

Tora tüm süreci özetleyerek başlamaktadır: “*Mişkan kuruldu*” (p. 17). Hem fiziksel hem de manevi anlamda mucize söz konusudur: Fiziksel; çünkü çöl gibi bir yerde böyle bir yapıyı ve her ince detayına kadar yapabilmişlerdir. Manevi; çünkü yeryüzünde *Şehina*’nın barınmasına uygun kutsiyette bir yer yaratabilmişlerdir.

Sürecin doruk noktası ise, insanoğlunun tarih boyunca ulaşabileceği en olağanüstü başarının ifadesidir: Tanrı’nın Onuru, tüm Yahudi erkek, kadın ve çocukların gözleri önünde, insanın el emeğini takdir edercesine *Mişkan*’ın üzerinde Kendisi’ni göstermiştir. Tanrı bu noktaya kadar halka birçok mucize göstermiş ve onları yakınlığıyla kucaklamıştır. Fakat bu, ya hiç hak edilmemiş ve Tanrı bunu sadece Kendi Şefkati’nin bir sonucu olarak yapmıştı, ya da halk bir tür çaba göstermiş bunu hak etmeye [belki] yaklaşmıştı. Şimdi ise, işte tüm emeklerinin karşılığını görmektedirler: Pişmanlıklarının bir ifadesi olarak kendi elleriyle yaptıkları, tüm becerilerini sarf ettikleri, kendi peygamberlerinin

kurduğu *Mişkan*ları kutsiyetle dolmuştur. Tanrı’nın Kutsal Varlığı *Şehina* artık hep onlarla olacaktır – onlar bunu hak edecek bir yaşam sürdürmeye devam ettikleri sürece.

18. Moşe *Mişkan*’ı kurdu – Bu pasuk, Moşe’nin önce *Mişkan* olarak bilinen alt örtüyü koyduğu şekilde de anlaşılabilir. Zira bu alt örtü, *Mişkan*’ın temelidir. Bu da, bu örtünün altına gelecek olan duvar kalaslarının, daha sonra yerleştirildiği anlamına gelmektedir (*Talmud – Menahot* 98a). Bu kalaslar hazır oluncaya kadar örtüyü ya insanlar tutmuşlar ya da örtü mucizevi bir şekilde havada durmuştur (Sforno). Bu sözlerin anlamı, “Moşe *Mişkan*’ın kurulmasına nezaret etti” şeklinde de olabilir (*Aamek Davar*).

19. Çadırın örtüsünü – Burada sadece tek bir örtüden bahsediliyor gibidir. Bkz. 26:14 açık. Krş. 39:34.

⁷ [Sonra] Kazanı, Buluşma Çadırı ile *Mizbeah*'ın arasına yerleştirir ve içine su doldur.

⁸ Çevre boyunca avluyu düzenle ve avlunun giriş paravanını tak.

⁹ Mesh yağını al; *Mişkan*'ı ve içindeki her şeyi meshet; onu ve tüm eşyalarını [bu şekilde] kutsamış olacaksın ve [böylece burası] kutsal olacak.

¹⁰ *Korban Mizbeahı*'nı ve tüm araçlarını meshet. *Mizbeah*'ı [bu şekilde] kutsamış olacaksın ve *Mizbeah* en üst düzeyde kutsiyete sahip olacak.

¹¹ Kazanı ve kaidesini meshederek onu kutsa.

¹² Aaron'u ve oğullarını Buluşma Çadırı'nın girişi civarına yaklaştır ve onları *mikveye* daldır. ¹³ Sonra Aaron'a kutsiyet giysilerini giydir, onu meshedip kutsa. Böylece Bana Koenlik edecek [rütbeye yükselecektir].

¹⁴ Oğullarını da yaklaştır ve onlara entariler giydir.

¹⁵ Onları da babalarını meshettiğin şekilde meshet. Böylece Bana Koenlik edecek [rütbeye yükseleceklerdir]. Meshedilmeleri, onlar adına [tüm] nesilleri için ebedi [kalıtsal] Koenlik sağlama [özelliliğine sahip] olacaktır.

¹⁶ Moşe, [tüm bunları,] Tanrı'nın kendisine emretmiş olduğu her şeye harfiyen uygun şekilde yaptı:

[156. *Mişkan* Kuruluyor]

¹⁷ İkinci yılda, birinci ayın ilk gününde *Mişkan* kuruldu.

¹⁸ Moşe *Mişkan*'ı [şöyle] kurdu: Yuvalarını yerleştirdi, kalaslarını [yuvalara] soktu ve sürgülerini taktı. [Ardından] Sütunlarını dikti.

¹⁹ Çadır'ı, *Mişkan*'ın üzerine serdi ve çadırın örtüsünü onun üstüne yerleştirdi – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

7. Buluşma Çadırı ile *Mizbeah*'ın arasına – Bkz. 30.18 açık.

9. Meshet – Bazılarına göre, bu, elin dört parmağına yerleştirilen mesh yağının, her eşyanın iç ve dışına sürülmesi ile yapılacaktır (30:26, *Or Aafela* o.a.).

10. *Mizbeah* en üst düzeyde kutsiyete sahip olacak – Bu tanıma karşın, *Mizbeah*, Aron *Aberit*'in yer aldığı *Kodeş Akodaşim* ile elbette eşdeğer değildir. Burada böyle tanımlanmıştır, çünkü çok az istisna dışında “en üst düzeyde kutsal” olarak tanımlanan *korban* işlemleri bu *Mizbeah*'ta yapılacaktır. Diğer yandan, önceki pasukta *Mişkan*'ın kendisi sadece ‘kutsal’ olarak tanımlanmaktadır. Oysa *Mişkan*'ın bir bütün olarak, *Mizbeah*'tan daha kutsal olduğu açıktır. Oradaki tanımın amacı, *Mişkan*'ın, *Parohet*'in dış tarafında kalan bölümünün (*Kodeş*), iç taraftaki *Kodeş Akodaşim*'e göre daha az kutsiyete sahip olduğunu vurgulamaktır (Ramban).

12. Onları *mikveye* daldır – Bkz. 29:4 açık.

15. Ebedi [kalıtsal] Koenlik – Mesh işleminden önce, *Koenler*'in kutsiyeti, yalnız onlara aittir, kalıtsal değildir. Mesh işlemi, bu özelliği ebedi ve kalıtsal kılmıştır. Bundan böyle *Koenlik* tarih

boyunca babadan oğula geçecektir (Rablag; Saadya Gaon; krş. *Yad – Kele Amikdaş* 1:7; *Aamek Davar*).

16. Harfiyen uygun şekilde yaptı – İbranice **Ken Asa**. Tam çeviriyle “böyle yaptı”. Rabenu Behaye, bu noktada oldukça ilginç bir ayrıntıya dikkati çekmektedir. Buna göre, *Perek 25*'te *Mişkan*'la ilgili ilk emrin verilışinden bu pasuğa kadar [sadece *Mişkan* konusu ile ilgili olup, Altın Buzağı'yı konu alan bölümlerin haricinde kalan] tüm pasuklarda geçen, “*Asa – Yapmak*” köküne sahip sözcüklerin sayısı tam 248'dir. Bu, Tora'nın, 248 adet olan “yap” şeklindeki emirlerine (*Mitsvot Ase*) denk gelmektedir.

17-38. *Mişkan* kutsiyetini kazanıyor. Bu zamana kadar Moşe'ye *Mişkan*'ı ve eşyalarını inşa etmesi emredilmiştir. Fakat tüm parçaları yerleştirilin-ceye kadar, hiçbir tam statüsüne sahip olmayacaktır. Örneğin, avluyu çevreleyen perdeler yerleştirilinceye kadar, *Mizbeah*'ta *korban* yapılamaz-yacaktır. Dolayısıyla burada Moşe'nin *Mişkan*'ı nasıl kurduğu ve tüm parçalarını bir araya getiriş anlatılırken her ne kadar arada *Menora*'nın yakılması, tütsünün tütürülmesi ve *korban* gibi işlemlerin yapılmasından bahsediliyor-orsa da, tüm bu işlemler, sadece yeri geldiği için

20 כ וַיִּקַּח וַיִּתֵּן אֶת־הָעֵדוּת אֶל־הָאָרֶן וַיִּשֶׂם אֶת־הַבְּדִים עַל־הָאָרֶן וַיִּתֵּן
 21 אֶת־הַכַּפֹּת עַל־הָאָרֶן מִלְמַעְלָה: כֹּא וַיָּבֹא אֶת־הָאָרֶן אֶל־הַמִּשְׁכָּן וַיִּשֶׂם
 אֶת פֶּרֶכֶת הַמִּסָּךְ וַיִּסֹּךְ עַל אֲרֹן הָעֵדוּת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
 22 ס כב וַיִּתֵּן אֶת־הַשְּׁלֶחָן בְּאַהֶל מוֹעֵד עַל יָרֵךְ הַמִּשְׁכָּן צִפְנָה מִחוּץ
 23 לַפֶּרֶכֶת: כג וַיַּעַרְךָ עָלָיו עֵרֶךְ לָחֶם לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 24 אֶת־מֹשֶׁה: ס כד וַיִּשֶׂם אֶת־הַמִּנְחָה בְּאַהֶל מוֹעֵד נֹכַח הַשְּׁלֶחָן עַל יָרֵךְ
 25 הַמִּשְׁכָּן נֹגֶבָה: כה וַיַּעַל הַנֶּרֶת לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:
 26-27 ס כו וַיִּשֶׂם אֶת־מִזְבַּח הַזֹּהֵב בְּאַהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הַפֶּרֶכֶת: כז וַיִּקְטֹּר עָלָיו
 28 קֶטֶרֶת סַמִּים כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס שביעי כח וַיִּשֶׂם
 29 אֶת־מִסַּךְ הַפֶּתַח לַמִּשְׁכָּן: כט וְאֵת מִזְבַּח הָעֹלָה שָׁם פֶּתַח מִשְׁכָּן
 אֹהֶל־מוֹעֵד וַיַּעַל עָלָיו אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִּנְחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 30 אֶת־מֹשֶׁה: ס 30 וַיִּשֶׂם אֶת־הַכִּיֹּר בֵּין־אֹהֶל מוֹעֵד וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן
 31 שָׁמָּה מַיִם לְרִחֻצָּה: 31 וַיִּרְחֹצוּ מִמֶּנּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם
 32 וְאֶת־רַגְלֵיהֶם: 32 בְּבֹאֵם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּבִקְרַבְתֶּם אֶל־הַמִּזְבֵּחַ יִרְחֲצוּ
 33 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: ס 33 וַיִּקֶּם אֶת־הַחֹצֵר סָבִיב לַמִּשְׁכָּן
 וְלַמִּזְבֵּחַ וַיִּתֵּן אֶת־מִסַּךְ שַׁעַר הַחֹצֵר וַיְכַל מֹשֶׁה אֶת־הַמְּלָאכָה: פ

27. Rayiha tütsüsünü tüttürdü – Moşe bunu, işlemin yapılmasının gerekli olduğu zaman yapmıştır; yani sabah ve akşam üstü (Raşi; bkz. 30:7-8).

29. Ola-korbanı ile Minha'yı – Moşe'nin gerçekleştirdiği ilk *korban*, her gün yerine getirilen Düzenli-korbandır (*Tamid-korbanı*; 29:38). Bu, *Ola-korbanı* olarak bir kuzu ve yanında *Minha* ile yapılır (Raşi). Bkz. 29:40.

Yedi gün boyunca tüm bu işlemler Moşe tarafından yapılmıştır. *Mişkan*'ın asıl açılış günü olan sekizinci günde, yani 1 Nisan'da Aaron ve oğulları *Koenler* olarak atanmışlardır. Fakat buna karşın, diğer yedi günde olduğu gibi tüm bu işlemleri o günde bile Moşe gerçekleştirmiştir. Kısacası *Mişkan*'da *Koenler* tarafından düzenli olarak her gün gerçekleştirilen işlemleri ilk yapan, Moşe'dir. Aaron ve oğulları, *Mişkan*'ın ilk resmi gününde sadece kendilerine yapmaları emredilen işlemlerle ilgilenmişlerdir. Dolayısıyla

burada bahsedilen *Ola-korbanı* özellikle, günün rutin işlemlerinden olan *Tamid-korbanı*'dır. Sekizinci günde Aaron'un gerçekleştirmiş olduğu diğer *Ola-korbanları*'ndan bahsedilmekte değildir (Raşi; bkz. Vayikra 9:7; Mizrahi; Sifte Hahamim).

30. Su doldurdu – Tam çeviriyle “*oraya su koydu*”. p. 7'de de aynı şekilde.

31. Moşe – Bu noktada Moşe de el ve ayaklarını yıkamıştır; zira törenler boyunca Moşe, bir *Koen Gadol* gibi davranmaktadır.

[157. Aron'un Yerleştirilmesi]

²⁰ Tanıklık [Levhaları'nı] alıp sandığa koydu. Sııkları sandığa taktı ve kapağı, sandığın üzerine yerleştirdi.

²¹ Sandığı *Mişkan*'a getirdi, perde [şeklindeki] ayırıcı taktı ve Tanıklık Sandığı'na siper etti – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

[158. Şulhan'ın Yerleştirilmesi]

²² Masayı Buluşma Çadırı'nın içine, ayırıcın dış [tarafında kalan] bölümünde, *Mişkan*'ın kuzey kenarı yakınına yerleştirdi.

²³ Üzerinde, Tanrı'nın Huzurunda [olması gereken] ekmek düzenini sağladı – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

[159. Menora'nın Yerleştirilmesi]

²⁴ *Menora*'yı Buluşma Çadırı'nın içine, *Mişkan*'ın güney kenarı yakınına, masanın tam karşısına yerleştirdi ve ²⁵ Tanrı'nın Huzurunda kandilleri yaktı – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

[160. Tütsü Mizbeah'ın Yerleştirilmesi]

²⁶ Altın *Mizbeah*'ı Buluşma Çadırı'nın içine, ayırıcın ön tarafına yerleştirdi ve

²⁷ üzerinde rayiha tütsüsünü tüttürdü – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

[161. Giriş Perdesi ve Mizbeah'ın Yerleştirilmesi]

²⁸ *Mişkan*'ın giriş perdesini taktı. ²⁹ *Korban Mizbeahı*'nı da *Mişkan*'ın girişi [önüne] yerleştirdi ve üzerinde *Ola-korbanı* ile *Minha*'yı yaptı – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

[162. Kiyor'un Yerleştirilmesi]

³⁰ Kazanı Buluşma Çadırı ile *Mizbeah*'ın arasına yerleştirdi ve içine yıkanma amaçlı su doldurdu. ³¹ Moşe ile Aaron ve oğulları, ondan [akan suyla] ellerini ve ayaklarını yıkadılar.

³² Buluşma Çadırı'na [her] gelişlerinde ve *Mizbeah*'a [her] yaklaşıtlarında [el ve ayaklarını buradan] yıkayacaklardı – [hepsi] Tanrı'nın Moşe'ye emretmiş olduğu şekilde.

[163. Avlunun Kurulması]

³³ *Mişkan*'la *Mizbeah*'ın çevresi boyunca avluyu düzenledi ve avlunun giriş paravanını taktı. Bununla, Moşe çalışmayı tamamladı.

20. Tanıklık [Levhaları'nı] – *Targum Yonatan*; Raşi.

Alıp – Moşe levhaları kendi çadırında duran tahta bir kutudan almış ve Aron Aberit'e yerleştirmiştir (Ramban; bkz. Devarim 10:1-3). Moşe, sandığa önce Altın Buzağı olayının ardından kıldığı levhaların parçalarını yerleştirmiş, ikinci levhaları da onların üzerine koymuştur (Meam Loez).

22. Buluşma Çadırı – Buradan, *Mişkan*'ın yapısı içinde, *Kodeş Akodaşim*'in dış tarafında kalan bölümün (*Kodeş*) "*Oel Moed* – *Buluşma Çadırı*" olarak adlandırıldığı görülmektedir.

Ayırıcın dış ... bölümünde – Ama ayıraca (*Parohet*) yakın bir yere (*Midraş Agadol*; krş. *Talmud* – *Yoma* 33b).

Kuzey kenarı yakınına – Yani *Mişkan*'ın eninin kuzey yarısı içinde (*Talmud* – *Yoma* 33b; Raşi).

- 34 מפטיר 34 וַיִּכַּסּ הָעֵנָן אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וּכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן:
- 35 35 וְלֹא־יָכֹל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וּכְבוֹד יְהוָה
- 36 36 מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן: 37 וּבַהֲעֲלוֹת הָעֵנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָל
- 37-38 37-38 מִסְעֵיהֶם: 38 וְיֹאמְרוּ לֹא יֵעָלֶה הָעֵנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם הָעֲלֹתוֹ: 39 כִּי עֲנָן
- יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וְלַיְלָה תִּהְיֶה לִּילָה בּוֹ לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
- בְּכָל־מִסְעֵיהֶם: פ פ פ

Sinay dağına geldiklerinde, *Miškan*'ı inşa ettiklerinde ve Kutsal-Ve-Mübarek-Olan [Tanrı], *Şehinası*'nı onların arasında barındırdığında, Ataları'nın düzeyine ulaşmış oldular (*Midraş – Berešit Raba* 47:8) ve ancak o zaman kurtarılmış olarak kabul edildiler. Bundan dolayı, "*Sefer Ageula – Kurtuluş Kitabı*" olarak bilinen bu kitap, *Miškan*'ın kurulması ve Tanrı'nın Onuru ile kaplanmasının anlatımıyla tamamlanmıştır."

[164. Bulut]

³⁴ Bulut, Buluşma Çadırı'nı kapladı ve Tanrı'nın Onuru *Mişkan*'ı doldurdu.

³⁵ Moşe Buluşma Çadırı'na giremedi; zira bulut [çadırın] üzerine çökmüş, Tanrı'nın Onuru *Mişkan*'ı doldurmuştu.

³⁶ [Sonraları] Tüm konaklama yerleri boyunca, Bene-Yisrael Bulut *Mişkan*'ın üzerinden kalktığına yola çıkacaklar,

³⁷ bulut kalkmadığı sürece, kalkacağı güne kadar [bekleyecekler ve] yolculuk etmeyeceklerdi.

³⁸ Çünkü tüm konaklama yerlerinde, tüm Yisrael Ailesi'nin göreceği şekilde, *Mişkan*'ın üzerinde, gündüz vakti Tanrı'nın Bulutu [bulunacak], geceleyin de içinde ateş olacaktı.

34. Tanrı'nın Onuru – Ya da “*Tanrı'nın İhtişamı*”. Bu, ya yoğun bir kutsiyet duygusudur (krş. Ramban) ya da gerçek fiziksel bir parlaklıktır (*More Nevuim* 1:44). Her durumda, bu noktada, *Mişkan*'da Tanrı'nın Kutsal Varlığı üst düzeyde hissedilir haldedir (a.k. 1:19).

Bir önceki pasukta Moşe'nin tüm çalışmayı tamamladığı söylendikten hemen sonra, burada, Tanrı'nın Onuru'nun *Mişkan*'ı doldurduğu söylenmektedir. Başka bir deyişle, Moşe, *Şehina*'nın *Mişkan*'da barınması için gerekli tüm işlemleri [yani *Mişkan*'ı kurmayı ve orada düzenli işlemleri gerçekleştirmeyi] tamamlar tamamlamaz, *Şehina*, Kutsal Mekan'a inmiştir (Sforno).

35. Moşe Buluşma Çadırı'na giremedi – Tanrı'nın Onuru o kadar güçlüdür ki, Moşe içeri girememiştir. Fakat sonraki bir pasukta (Bamidbar 7:89) Moşe'nin Buluşma Çadırı'na düzenli olarak girdiği belirtilmektedir. Bu pasuğun sonundaki ifade bu çelişkiyi çözmektedir: “*zira bulut [çadırın] üzerine çökmüştü*”. Başka bir deyişle, bulut *Mişkan*'ın üzerinde olduğu sürece Moşe içeri giremiyordu; fakat bulut kalktığına içeri girip Tanrı'yla konuşabiliyordu (Raşi; *Torat Koanim*). Daha basit bir açıklamaya göre ise, Tanrı Moşe'yle konuşmak istediği zaman onu çağırıyor, Moşe Buluşma Çadırı'nın dışında bekliyordu. Böylece Tanrı'nın Onuru'yla kaplı bir yere girmiyordu (Ramban). Başka bir açıklamaya göre, bu sözler sadece *Mişkan*'ın kurulduğu andan bahsetmektedir. Tanrı, yapılan çalışmayı takdir ettiğinin bir ifadesi olarak *Mişkan*'ın üzerine bir bulut çöktürmüş, bu sırada Moşe içeri girememiştir. Fakat bu vurgu yapıldıktan sonra, bulut *Mişkan*'ın içinde büzülerek Aron Aberi'nin üzerindeki *Keruvim*'in arasında yoğunlaşmıştır (krş. Bamidbar 7:89). Benzer bir durum, I. *Bet-Amikdaş*'ın hizmete açılışı sırasında da gerçekleşmiş, bulutun yoğunluğu nedeniyle Koenler görev yapamamış, daha sonra bulut büzülerek,

Aron Aberi'nin sırtları arasına yoğunlaşmıştır (Melahim I 8:11; Raşbam).

Bulut [çadırın] üzerine çökmüştü – Tora'nın verilişinden beri, *Şehina* Sinay dağının tepesinde duruyordu. *Mişkan*'ın kurulmasıyla, *Şehina* buradan ayrılıp, *Mişkan*'a yerleşmiş, bunun ardından, halkın Sinay dağına çıkma sınırlaması ortadan kalkmıştır (İbn Ezra; *Meam Loez*; bkz. 19:13 ačk. *Onların* k.b.).

36. Bulut ... kalktığına – Bulut yalnızca, ulusa yolculuk zamanının geldiğini bildirmek için kalkıyordu. Onun dışında sürekli olarak tüm yoğunluğuyla çadırın üzerindeydi. Bu, Şilo'daki *Mişkan*'da ya da her iki *Bet-Amikdaş*'takinden çok daha güçlü Tanrısız Mevcudiyeti ifade eder. Fakat, her gün, yakında inşa edilmesi için dua ettiğimiz III. *Bet-Amikdaş*'ta *Şehina*'nın derecesi bundan bile daha yüksek olacaktır (Sforno).

38. Tüm konaklama yerlerinde – İbranice *Behol Maseem*. *Maseem* sözcüğü “yolculukları” anlamına gelir. Fakat bu sözcük aynı zamanda, yolculuk sırasında konaklanan yerleri de belirtir. Burada da bu anlamdadır (Raşi); zira p. 36'nın açıkça belirttiği üzere, *Mişkan*'ın üzerindeki bulut yolculuk sırasında kalkmakta, sadece konaklama sırasında çökmektedir (*Mizrahi*; *Sifte Hahamim*).

Tanrı'nın Bulutu ... ateş – Bkz. 13:22; Bamidbar 9:15-23.

Şemot kitabına yazdığı girişte bu kitabın Tanrı'nın belirlemiş olduğu ilk ulusal sürgünün ve ondan kurtuluşun anlatımı olduğunu yazan Ramban, kitapla ilgili açıklamalarını şöyle bitirmektedir: “Sürgün, kendi yurtlarına dönüp atalarının düzeyine ulaştıkları güne kadar devam etmiştir. Mısır'dan çıkışlarıyla köle oldukları ülkeden ayrılmış olmalarına rağmen, Bene-Yisrael hala sürgünde sayılıyorlardı. Çünkü yabancı bir topraktaydılar; çölde dolaşıyorlardı.